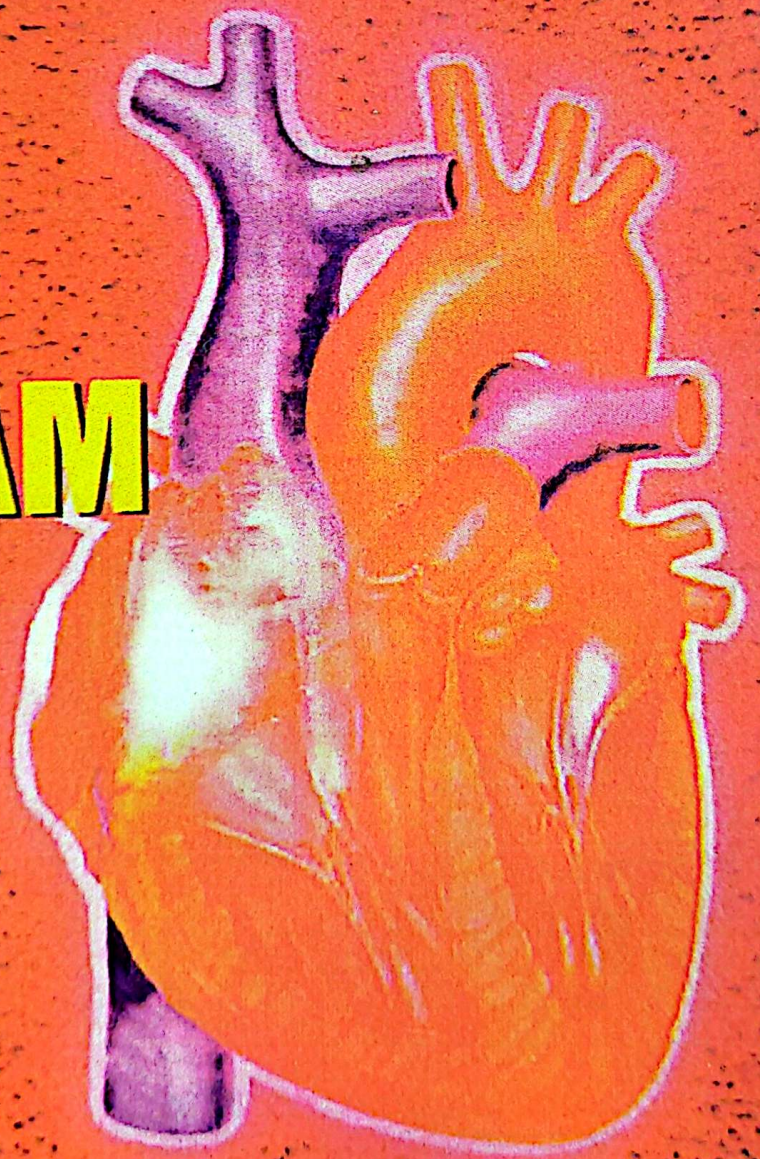

HỘI ĐÔNG Y HÀ TÂY

**Sinh bệnh lý
và
luận trị
TẠNG TÂM**

NAM 2007

**Sinh bệnh lý
và
luận trị
TĂNG TÂM**

HỘI ĐÔNG Y HÀ TÂY

**SINH BỆNH LÝ VÀ
LUẬN TRỊ TẠNG TÂM**

Năm 2007

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện chức năng, nhiệm vụ, điều lệ hội Đông y Việt Nam và truyền bá y thuật nhằm trao đổi, hướng dẫn lý luận, kinh nghiệm chuyên môn Đông y cho cán bộ, hội viên.

Hội Đông y Hà Tây thường xuyên tổ chức các lớp bồi dưỡng chuyên môn theo từng bậc học, theo trình độ chuyên môn của từng hội viên, như: Lớp bồi dưỡng Lương y cơ sở, lớp bồi dưỡng Lương y chuyên sâu, lớp Châm cứu, lớp Thuốc nam,...

Để nâng cao kiến thức chuyên sâu cho hội viên, chúng tôi đã kết hợp với Thầy thuốc ưu tú Lương y Nguyễn Thiên Quyến - Nguyên Chủ tịch Hội Đông y thành phố Hà Nội và Lương y Lâm Tiến Đông biên soạn cuốn "*Sinh bệnh lý và luận trị tạng Tâm*". Nhóm biên soạn đã dựa vào các tài liệu kinh điển và tài liệu đương đại để biên soạn ra cuốn sách này với nội dung đi sâu vào chính tạng, mối quan hệ sinh bệnh lý và luận trị tạng Tâm.

Hy vọng rằng cuốn sách này sẽ mang đến cho độc giả cũng như hội viên chúng ta những kiến thức mới, tìm hiểu mới về Đông y nói chung và tạng Tâm nói riêng.

Mong rằng hội Đông y Hà Tây luôn được kết hợp với các vị cao y trong việc tu thư, dịch thuật nhiều tài liệu chuyên môn quý hơn nữa để không ngừng phổ biến kiến thức chuyên môn cho độc giả và các hội viên./.

T/M HỘI ĐÔNG Y HÀ TÂY
CHỦ TỊCH
BSCKII Nguyễn Hồng Siêm

SINH BỆNH LÝ VÀ LUẬN TRỊ TẠNG TÂM

Chịu trách nhiệm xuất bản

- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM
- LY. CHU LÝ LIÊM

Biên soạn

- TTUT - LY NGUYỄN THIÊN QUYẾN
- LY. LÂM TIẾN ĐÔNG
- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM

Biên tập

- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM
- BSCKII. ĐẶNG BÍCH HIỆP
- LY. CHU LÝ LIÊM
- CN. HOÀNG THỊ PHƯƠNG HOA
- CN. LÊ KIM VƯỢNG

Bìa và trình bày

HỒNG NGÂN

In 1000 cuốn, khổ 16 x 24 tại Nhà in Khoa học và Công nghệ
Giấy phép xuất bản số: 78-GP-SVHTT ngày 29/10/2007
In xong và nộp lưu chiểu quý IV năm 2007.

MỤC LỤC

	Trang
LỜI GIỚI THIỆU	5
LỜI NÓI ĐẦU	7
SINH BỆNH LÝ VÀ LUẬN TRỊ TẠNG TÂM	9
TÂM VỚI ÂM DƯƠNG NGŨ HÀNH	11
I. Thuộc tính âm dương của Tâm	11
II. Thuộc tính ngũ hành của Tâm	13
ĐẶC TÍNH CỦA TÂM	16
I. Tâm chủ dương khí	16
II. Tâm sợ nóng	17
III. Tâm chủ về vui mừng	18.
CÔNG NĂNG CỦA TÂM	20
II. Tâm chủ về huyết mạch	20
1. Tâm chủ huyết	20
2. Tâm chủ mạch	22
II. Tâm chủ về thần chí	23
III. Tâm chủ về mồ hôi	26
IV. Tâm là đại chủ của năm tạng sáu phủ	27
TÂM VỚI MẶT VÀ LƯỖI	30
I. Tâm với mặt	30
II. Tâm với lưỡi	31
TÂM VỚI TỰ NHIÊN	32
I. Tâm với mùa hạ	33
II. Tâm với mùa: Xuân, Thu, Đông	35

III. Tâm với năm tháng ngày giờ 38

1. Tâm với năm 38

2. Tâm với tháng 40

3. Tâm với ngày 41

4. Tâm với giờ 42

IV. Tâm với đất đai khu vực 43

TÂM VỚI KINH LẠC 45

1. Đường tuần hành kinh mạch của Tâm 45

2. Lạc mạch của Tâm kinh 46

3. Du huyết của Tâm kinh 47

3.1. Huyết Cực tuyền 47

3.2. Huyết Thanh linh 48

3.3. Huyết Thiếu hải 48

3.4. Huyết Linh đạo 49

3.5. Huyết Thông Lý: 49

3.6. Huyết Âm kích: 49

3.7. Thần môn 50

3.8. Thiếu phủ 50

3.9. Thiếu xung 51

4. Kinh Tâm với các kinh mạch khác 51

5. Bệnh chứng của Tâm kinh 52

TÂM VỚI CÁC TẠNG PHỤ KHÁC 53

1. Tâm với Can 53

2. Tâm với Phế 57

3. Tâm với Tỳ 62

4. Tâm với Thận 66

5. Tâm với Đóm	71
6. Tâm với Vị	72
7. Tâm với Tiểu trường	73
8. Tâm với Não	74

NGUYÊN NHÂN BỆNH CỦA TÂM

I. Ngoại cảm bệnh tà

1. Từ biểu vào lý hoặc ngoại tà trực trúng	77
2. Tà từ huyết mạch phạm vào bên trong tạng Tâm	78
3. Sinh hoạt không sạch, tà độc phạm Tâm mạch	79
4. Đường ruột bị nhiễm tà, phạm lên Tâm doanh	80

II. Tình chí không điều hòa

1. Tâm thần thất thường	84
2. Tâm khí, Tâm huyết, Tâm mạch thất thường	85

III. Trúng độc dược vật

IV. Liên lụy bệnh đến các tạng khác	88
-------------------------------------	----

1. Bệnh Phế liên lụy tới Tâm	88
2. Bệnh của Tỳ liên lụy tới Tâm	89
3. Bệnh của Can liên lụy tới Tâm	90
4. Bệnh của Thận liên lụy tới Tâm:	91
V. Sự ưa thích, kiêng kỵ về ăn uống	92
1. Dối no thất thường	93
2. Ưa thích ăn đồ béo ngọt nồng hậu	94
3. Uống rượu quá độ	94

4. Ăn ngũ vị thiên lệch	95
VI. Mệt nhọc, nhàn rỗi, không điều hòa	95
1. Hình thần quá mệt nhọc	96
2. Phòng thất lao thương	97
3. Hãm nhàn rỗi, ít lao động	98
VII. Tiên thiên khác thường	99
1. Tạng Tâm tiên thiên hư nhược	100
2. Tiên thiên huyết mạch của Tâm biến dạng	100
CƠ CHẾ GÂY BỆNH CỦA TÀNG TÂM	
I. Thần chí không yên	101
II. Tâm huyết khuỵ hao	104
III. Tâm âm bất túc	106
IV. Tâm khí bất túc	107
V. Tâm dương không mạnh	108
VI. Huyết mạch nghẽn tắc	110
1. Hàn tà xâm phạm	110
2. Huyết do nhiệt kết	111
3. Thúc đẩy vô lực	111
4. Khí trệ liên lụy đến huyết	112
5. Đàm ngưng dẫn đến huyết ứ	112
6. Bản thân huyết mạch mắc bệnh	113
7. Huyết tràn ra ngoài mạch	113
VII. Âm tà phục ở trong	116
ĐẶC ĐIỂM PHÁT BỆNH CỦA TÀNG TÂM	
I. Đặc điểm bộ vị biểu hiện	117

II. Đặc điểm công năng mắt điều hòa	119
1. Chủ về huyết mạch thất thường	120
2. Tâm tàng thần mất điều hòa	120
III. Đặc điểm biến hóa đặc trưng của thể trạng	121
1. Thần khí biến hóa khác thường	122
2. Cổ, ngực, bụng khác thường	122
3. Chân tay khác thường	123
IV. Đặc điểm phát bệnh theo khí hậu từng mùa	124
1. Bệnh Tâm với mùa hạ	124
2. Bệnh của Tâm với mùa Thu Đông	125
3. Bệnh của Tâm đối với mùa Xuân	126
V. Đặc điểm nguyên nhân gây bệnh	126
1. Nhân tố tự nhiên	127
2. Nhân tố sinh hoạt	128
3. Nhân tố tình chí	128
4. Nhân tố nội sinh	129
VI. Đặc điểm về thể chất, lứa tuổi và giới tính	130
1. Đặc điểm về thể chất	130
2. Đặc điểm về lứa tuổi	133
3. Đặc điểm về giới tính	134
VII. Đặc điểm thời gian phát bệnh và điều trị	135
1. Đặc điểm thời gian phát bệnh	135
2. Đặc điểm điều trị	138
TÂM VỚI CÁC BỆNH CHỨNG CHỦ YẾU	139
I. Chứng Tâm chương	139
II. Chứng Tâm sán	140

III. Tâm khái	141
IV. Chứng Tâm tích	142
V. Chứng Tâm cam	143
VI. Chứng Tâm nuy	144
VII. Chứng Tâm tý	145
VIII. Chứng Tâm thủy	146
IX. Chứng Tâm phong	147
X. Chứng Tâm lao	148
XI. Chứng Tâm hồi hộp	149
1. Chứng hư đóm khiếp	150
2. Khí huyết bất túc	151
3. Âm hư hỏa vượng	151
4. Tâm dương không mạnh	151
5. Thủy ẩm lãng Tâm	152
6. Tâm huyết ứ nghẽn	152
XII. Chứng Tâm uất	153
XIII. Chứng Tâm tổn	153
XIV. Chứng Tâm tuyết	154
XV. Chứng Chân Tâm thống	155
1. Đau vùng Tim	155
2. Vùng Vị quản đau	156
XVI. Chứng Hung tý	157
1. Tâm huyết ứ trở	158
2. Đàm trọc ứng tắc	158
3. Âm hàn ngưng trệ	158
4. Tâm Thận âm hư	159

5. Khí âm lưỡng hư	159
6. Dương khí hư suy	159
XVII. Chứng ra mồ hôi	160
XVIII. Mất ngủ	161
XIX. Hay quên	164
XX. Diên cuồng	165

1. Các chứng hình thường gặp trên lâm sàng của chứng Diên	166
2. Các chứng hình thường gặp trên lâm sàng của chứng cuồng	167

BIÊN CHỨNG BỆNH TÂM

A. Thực chứng

I. Đàm hỏa quấy rối Tâm	169
1. Nguồn gốc lịch sử của chứng đàm hỏa quấy rối lên Tâm	169
2. Nguyên nhân bệnh	170
3. Phân tích chứng hậu	171
4. Chẩn đoán phân biệt	173
II. Tâm hỏa thượng viêm	174
1. Nguồn gốc lịch sử	174
2. Nguyên nhân bệnh	176
3. Phân tích chứng hậu	177
4. Chẩn đoán phân biệt	178
III. Tâm huyết ứ nghẽn	180
1. Nguồn gốc lịch sử	180
2. Nguyên nhân bệnh	183

3. Phân tích chứng hậu	184
4. Loại chứng phân biệt	185

IV. Đàm mê Tâm khiếu	186
----------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	187
2. Nguyên nhân bệnh	188
3. Phân tích chứng hậu	188
4. Loại chứng phân biệt	189

V. Thủy khí lãng Tâm	190
----------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	190
2. Nguyên nhân bệnh	192
3. Phân tích chứng hậu	193
4. Loại chứng phân biệt	194

B. Hư chứng

I. Tâm khí hư	195
---------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	195
2. Nguyên nhân bệnh	198
3. Phân tích chứng hậu	198
4. Loại chứng phân biệt	199

II. Tâm huyết hư	200
------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	201
2. Nguyên nhân bệnh	202
3. Phân tích chứng hậu	203
4. Loại chứng phân biệt	204

III. Tâm âm hư	205
----------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	206
2. Nguyên nhân bệnh	207

3. Phân tích chứng hậu	208
4. Loại chứng phân biệt	208

IV. Tâm dương hư	209
------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	210
2. Nguyên nhân bệnh	211
3. Phân tích chứng hậu	212
4. Loại chứng phân biệt	213

V. Tâm dương bạo thoát	213
------------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	214
2. Nguyên nhân bệnh	215
3. Phân tích chứng hậu	216
4. Loại chứng phân biệt	217

VI. Tâm khí huyết lưỡng hư	218
----------------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	218
2. Nguyên nhân bệnh	219
3. Phân tích chứng hậu	220
4. Loại chứng phân biệt	221

VII. Tâm khí âm lưỡng hư	222
--------------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	222
2. Nguyên nhân bệnh	223
3. Phân tích chứng hậu	223
4. Loại chứng phân biệt	224

3. Kiểm chứng	225
---------------	-----

I. Tâm Can huyết hư	225
---------------------	-----

1. Nguồn gốc lịch sử	226
2. Nguyên nhân bệnh	227

3. Phân tích chứng hậu	228
4. Loại chứng phân biệt	230

Tham Phế khí hư

1. Nguồn gốc lịch sử	231
2. Nguyên nhân bệnh	234
3. Phân tích chứng hậu	234
4. Loại chứng phân biệt	236

1. Tham Tỷ lưỡng hư

1. Nguồn gốc lịch sử	238
2. Nguyên nhân bệnh	239
3. Phân tích chứng hậu	240
4. Loại chứng phân biệt	241

7. Tâm Thận bất giao

1. Nguồn gốc lịch sử	243
2. Nguyên nhân gây bệnh	245
3. Phân tích chứng hậu	246
4. Loại chứng phân biệt	247

1. Tâm Thận dương hư

1. Nguồn gốc lịch sử	249
2. Nguyên nhân gây bệnh	252
3. Phân tích chứng hậu	252
4. Loại chứng phân biệt	253

71. Chứng Tâm Đốm không yên

1. Nguồn gốc lịch sử	255
2. Nguyên nhân bệnh	256
3. Phân tích chứng hậu	257

4. Loại chứng phân biệt 258

VII. Chứng Tâm di nhiệt xương Tiểu Trường 260

1. Nguồn gốc lịch sử 260

2. Nguyên nhân bệnh 262

3. Phân tích chứng hậu 262

4. Loại chứng phân biệt 263

D. Các bệnh chứng liên quan 264

I. Bệnh chứng về lười 264

1. Nguồn gốc lịch sử 265

2. Nguyên nhân bệnh 267

3. Phân tích bệnh chứng 267

II. Bệnh chứng về mồ hôi 273

1. Nguồn gốc lịch sử 273

2. Nguyên nhân bệnh 275

3. Phân tích chứng bệnh 276

III. Bệnh chứng về thần 277

1. Nguồn gốc lịch sử 278

2. Nguyên nhân bệnh 281

3. Bệnh chứng phân tích 282

ĐIỀU TRỊ BỆNH TÂM 285

I. Những phương pháp điều trị chủ yếu 289

1. Phép thanh Tâm 289

2. Phép ôn Tâm 292

3. Phép bố Tâm 296

4. Phép trấn Tâm 303

5. Phép khai khiếu 304

6. Phép hoạt huyết hóa ứ	310
7. Phép hành thủy hóa ẩm	311
8. Phép thủy hỏa giúp đỡ lẫn nhau	312

II. Phương tế thường dùng	313
---------------------------	-----

1. Phương thanh Tâm	313
2. Phương ôn Tâm	317
3. Phương thuốc bổ Tâm	322
4. Phương thuốc trấn Tâm	329
5. Phương khai khiếu	330
6. Phương hoạt huyết hóa ứ	339

III. Dược vật thường dùng	340
---------------------------	-----

1. Thuốc thanh Tâm	340
2. Thuốc ôn Tâm	343
3. Thuốc dưỡng Tâm an thần	344
4. Thuốc trấn Tâm an thần	346
5. Thuốc khai khiếu	348

IV. Liệu pháp tự nhiên	351
------------------------	-----

1. Châm cứu	351
2. Khí công	354
3. Thực liệu	358
4. Các vấn đề khác	360

THẢO LUẬN CHUYÊN ĐỀ VỀ TÀNG TÂM	362
---------------------------------	-----

I. Quan sát vấn đề lý luận "Tâm khai khiếu ra tại"	362
1. Thân chủ tại và Tâm chủ lưối	363
2. Lý luận Tâm khai khiếu ra tại	364

3. Phân biệt rõ cơ chế gây bệnh và bệnh biến của Tâm Thận dẫn đến vật về tai	365
II. Quan sát các loại đau, ngứa, mụn, đầu thuộc vào Tâm	370
1. Đau ngứa, mụn nhọt	371
III. Nhìn vào "đường lạc của Vị thông với Tâm" và "Tâm vị đồng trị"	377
1. Trên cơ sở sinh lý bệnh lý cùng điều trị Tâm Vị	378
2. Vận dụng lâm sàng Tâm vị đồng trị	379
PHỤ: Y LUẬN TINH TUYỂN	382

SINH BỆNH LÝ VÀ

LUẬN TRỊ TẠNG TÂM

Chịu trách nhiệm xuất bản

- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM
- LY. CHU LÝ LIÊM

Biên soạn

- TTUT - LY NGUYỄN THIÊN QUYẾN
- LY. LÂM TIẾN ĐÔNG
- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM

Biên tập

- BSCKII. NGUYỄN HỒNG SIÊM
- BSCKII. DẶNG BÍCH HIỆP
- LY. CHU LÝ LIÊM
- CN. HOÀNG THỊ PHƯƠNG HOA
- CN. LÊ KIM VƯỢNG

Bìa và trình bày

HỒNG NGÂN

In 1000 cuốn, khổ 16 x 24 tại Nhà in Khoa học và Công nghệ

Giấy phép xuất bản số: 78-GP-SVHTT ngày 29/10/2007

In xong và nộp lưu chiểu quý IV năm 2007.